

Αθήνα, 25.9.2012

Α.Π. 76

Ειδικοί Επιστήμονες: Νίκη Μπαφέ, 210.7289817

Μαρία Τσάγκαρη, 210.2789716

**Προς: Υφυπουργό Παιδείας κο Θεόδωρο Παπαθεοδώρου,
Μέλη της Επιτροπής για την Πρόληψη της Σχολικής Βίας**

Θέμα: Εμπειρία και προτάσεις Συνηγόρου του Πολίτη / Συνηγόρου του Παιδιού σχετικά με τη λειτουργία Παρατηρητηρίου για τη Σχολική Βία

Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ,
Κυρίες και Κύριοι μέλη της Επιτροπής,

Παρακαλώ λάβετε παρακάτω απαντήσεις μας στα ερωτήματα που τέθηκαν κατά την πρόσφατη συνάντηση της προσωρινής Επιτροπής για την Πρόληψη της Σχολικής Βίας που συγκροτήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

1. Δράσεις της Ανεξάρτητης Αρχής «Συνήγορος του Πολίτη» μέχρι σήμερα στο πεδίο της πρόληψης και αντιμετώπισης της σχολικής βίας

Από το 2003, οπότε ανέλαβε ο Συνήγορος του Πολίτη την αποστολή της προάσπισης και προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού, δηλαδή το ρόλο του Συνηγόρου του Παιδιού, μέχρι σήμερα, έχει αναλάβει πολυεπίπεδες δραστηριότητες σχετικά με την πρόληψη και καταπολέμηση της σχολικής βίας.

Ειδικότερα:

- Έχει εξετάσει σημαντικό αριθμό υποθέσεων σχετικών με την εκδήλωση σχολικής βίας που έχουν τεθεί υπόψη του μέσω αναφορών από εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές.
- Έχει διεξάγει μεγάλο αριθμό συζητήσεων με εκπαιδευτικούς και μαθητές σε σχολεία που επισκέπτεται και έχει λάβει μέρος σε σεμινάρια εκπαιδευτικών σε διάφορες περιοχές της χώρας, σε συνεργασία με Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και Γραφεία Αγωγής Υγείας
- Έχει διοργανώσει ανοικτές δημόσιες συζητήσεις με μαθητές και εκπαιδευτικούς (στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, την Κατερίνη, την Πάτρα, την Ξάνθη, το Μεσολόγγι, το Κιλκίς).
- Έχει συνδράμει στην ειδική έκδοση της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της Επιτροπής Μελέτης τις Ομάδες Ενδοσχολικής Βίας, με άρθρο του με τίτλο «Συμπερασματικές Σκέψεις και Προτάσεις» (2010). (www.0-18.gr/gia-megaloyis/nea/paroyisiasi-toy-biblioy-omadiki-bia-kai-epithetikotita-sta-scholeia)
- Έχει λάβει μέρος σε διεθνή συνέδρια, συζητήσεις και επεξεργασία προτάσεων σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού (Οκτώβριος 2010).

- Έχει συζητήσει διεξοδικά το θέμα με την Ομάδα Εφήβων Συμβούλων του, από την οποία προέκυψε πρόταση για διερεύνηση πρακτικών και προγραμμάτων στα σχολεία όπου συμμετέχουν και οι μαθητές ενεργά στον σχεδιασμό και την διαχείριση περιστατικών (π.χ. με ομάδες συνομηλίκων διαμεσολαβητών, ομάδες φίλιας, ανάληψη ευθυνών από τα μαθητικά συμβούλια κλπ).
- Έχει διεξάγει διερεύνηση «καλών πρακτικών» για την πρόληψη και αντιμετώπιση της επιθετικότητας και βίας μεταξύ μαθητών σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τα Γραφεία Αγωγής Υγείας της χώρας, με συλλογή στοιχείων και συζητήσεις με μαθητές και εκπαιδευτικούς από τα σχολεία που εκδήλωσαν ενδιαφέρον. Συνοψίζοντας τα ευρήματα και τα συμπεράσματα από αυτή την ενέργεια, ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε στο Υπουργείο Παιδείας σχετικό υπόμνημα (το Δεκέμβριο του 2010). Ακολούθησε σχετική εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας προς τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τα σχολεία (14.2.2011) (www.minedu.gov.gr/publications/docs2011/egkyklios_prolhps_h_antimetw_pish_bias_epithetikothmathhtwn_110214.pdf).
- Έχει λάβει μέρος ως ιδρυτικό μέλος στην συγκρότηση του **Δικτύου κατά της Βίας στο Σχολείο**, ύστερα από σχετική πρωτοβουλία της ΕΨΥΠΕ (2011). Στο πλαίσιο ενεργειών του Δικτύου, ως γνωστόν καθιερώθηκε από το Υπουργείο Παιδείας η 6^η Μαρτίου ως Πανελλήνια Ημέρα κατά της Βίας στο Σχολείο και διεξήχθησαν το 2012 πολλές συναφείς εκδηλώσεις σε σχολεία, σε πολλές από τις οποίες συνέδραμε και ο Συνήγορος του Παιδιού. Σχετική είναι και η συζήτηση που διεξήχθη στο Υπουργείο Παιδείας και αναμεταδόθηκε διαδικτυακά από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- Έχει συγκεντρώσει συναφές υλικό από εκδηλώσεις και δράσεις σχολείων σε ειδική ιστοσελίδα στον ιστοχώρο του (www.0-18.gr/gia-megaloy/bia-sto-scholeio).
- Ειδικά ως προς το θέμα της σχολικής διαμεσολάβησης, αφού διοργάνωσε σχετικές συζητήσεις με μαθητές και εκπαιδευτικούς σε σχολεία που υλοποιούν σχετικά προγράμματα, σε συνεργασία με υπευθύνους Γραφείων Αγωγής Υγείας, προσκάλεσε τους εκπαιδευτικούς να καταγράψουν τις εμπειρίες τους από τα προγράμματα αυτά, μέσω ερωτηματολογίου που δημοσιεύεται στον ιστοχώρο του (www.0-18.gr/gia-megaloy/nea/imerides-gia-ti-scholiki-diamesolabisi). Το υλικό που έχει συγκεντρωθεί μέχρι στιγμής είναι υπό επεξεργασία.
- Συναφές τέλος είναι η δημιουργία ειδικής ηλεκτρονικής φόρμας επικοινωνίας στην ιστοσελίδα της Αρχής, μέσω της οποίας μαθητές μπορούν να απευθύνονται στο Συνήγορο και να του θέτουν ερωτήματα σχετικά με παραβιάσεις δικαιωμάτων τους ή άλλα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν (www.0-18.gr/gia-paidia/-1/rotao). Σε όλα τα ερωτήματα δίνονται απαντήσεις από ειδικούς επιστήμονες της Αρχής μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων και όποτε εκδηλώνεται σχετική επιθυμία των μαθητών, οργανώνεται σχετική διαμεσολάβηση στο σχολείο τους, στην οικογένειά τους ή σε άλλο χώρο αναφοράς τους.

2. Προτάσεις σχετικά με τη λειτουργία του Παρατηρητηρίου για τη Σχολική Βία

Κατά την άποψή μας, το Παρατηρητήριο για τη Σχολική Βία, κύριο στόχο θα πρέπει να έχει κατ' αρχήν την **καταγραφή** σε όλη την επικράτεια των περιστατικών που απασχολούν τις εκπαιδευτικές αρχές (διευθύνσεις σχολείων, διευθύνσεις εκπαίδευσης, κλπ) σχετικά με διάφορες μορφές βίας που εκδηλώνονται στο σχολείο και τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση των περιστατικών αυτών. Η

εκπόνηση **εργαλείων και κατευθυντηρίων οδηγιών** για την συστηματική καταγραφή και αποτύπωση αυτών, με σεβασμό στα προσωπικά δεδομένα των εμπλεκομένων, είναι εξαιρετικά σημαντική αλλά και απαιτητική διαδικασία, που χρειάζεται χρόνο για να συνδυαστεί με αναζήτηση της συναφούς με το θέμα διεθνούς βιβλιογραφίας και πρακτικής, αλλά και να καταλήξει ύστερα από ενδεδειγμένη διεπιστημονική επεξεργασία.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το Παρατηρητήριο θα πρέπει να οργανώσει και διαθέσει τις πληροφορίες σχετικά με τις αποκεντρωμένες **υπηρεσίες** (ψυχικής υγείας και κοινωνικής πρόνοιας) που μπορούν να συνδράμουν τους εκπαιδευτικούς στην αποτελεσματική διαχείριση συναφών περιστατικών. Οι υπηρεσίες αυτές, σε συνεργασία με τους Συμβουλευτικούς Σταθμούς Νέων και τους υπευθύνους των Γραφείων Αγωγής Υγείας / Σχολικών Δραστηριοτήτων, θα πρέπει να είναι ενημερωμένες και έτοιμες να ανταποκριθούν σε συναφή αιτήματα από σχολεία.

Επίσης, είναι σκόπιμο να υπάρξει συστηματική καταγραφή οργανωμένων προγραμμάτων και δράσεων των σχολείων για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας. Τα προγράμματα που θα μπορούν να θεωρηθούν «**καλές πρακτικές**» βάσει θεσπισμένων κριτηρίων, θα πρέπει να δημοσιοποιούνται μέσω του Παρατηρητηρίου, για να αποτελούν παράδειγμα και για άλλα σχολεία.

Τέλος, το Παρατηρητήριο θεωρούμε ότι θα πρέπει σε συνεργασία με τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης της χώρας, τους Συμβουλευτικούς Σταθμούς Νέων και τα Γραφεία Αγωγής Υγείας και Σχολικών Δραστηριοτήτων, να διοργανώσουν συστηματικές **δράσεις πληροφόρησης, ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης** των εκπαιδευτικών, των γονέων και των μαθητών σχετικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση της Σχολικής Βίας. Σταδιακά θα μπορούσε να ετοιμασθεί και συναφές εκπαιδευτικό / ενημερωτικό υλικό το οποίο να διατίθεται στα ενδιαφερόμενα σχολεία και σε ομάδες εκπαιδευτικών και μαθητών.

3. Τι μπορεί να κάνει ο Συνήγορος του Πολίτη / Συνήγορος του Παιδιού

Με δεδομένο τον νομοθετικά κατοχυρωμένο θεσμικό του ρόλο (ν.3094/03) και το περιορισμένο ανθρώπινο δυναμικό του, προτείνεται η συνδρομή του Συνηγόρου του Παιδιού να αξιοποιηθεί από το Παρατηρητήριο ως ακολούθως:

- Συμβουλευτική επιστημονική συνδρομή στην εκπόνηση των κατευθυντηρίων αρχών και των εργαλείων του Παρατηρητηρίου, με υποβολή σχετικών παρατηρήσεων και προτάσεων επί κειμένων που θα τεθούν υπόψη της Αρχής
- Συμμετοχή εξειδικευμένων επιστημόνων της Αρχής στο σχεδιασμό και την υλοποίηση ενεργειών ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων, σχετικά με τις μεθόδους πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας στο σχολείο. Ειδικό ενδιαφέρον υπάρχει για την προώθηση της συμμετοχής των μαθητών στην αντιμετώπιση του φαινομένου (μέσω στοχευμένων δράσεων, ανάληψης ευθυνών, λειτουργίας ομάδων φιλίας, σχολικής διαμεσολάβησης, κ.α.)
- Ενημέρωση των μαθητών για τη δυνατότητα επικοινωνίας με το Συνήγορο του Παιδιού μέσω της ηλεκτρονικής φόρμας «Ρωτάω το Συνήγορο».
- Προώθηση ενημέρωσης στις σχολικές κοινότητες, σχετικά με το θεσμικό ρόλο του Συνηγόρου του Πολίτη / Συνηγόρου του Παιδιού και τις δυνατότητες αξιοποίησής του από μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς.

Με βάση τα παραπάνω, σας δηλώνω την διαθεσιμότητά μας για συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και την εν λόγω Επιτροπή στις περαιτέρω ενέργειες της στην κατεύθυνση προετοιμασίας και λειτουργίας του Παρατηρητηρίου για τη Σχολική Βία, με την επιφύλαξη της συμμετοχής μας σε συναντήσεις και δράσεις εφόσον το επιτρέπουν οι υπηρεσιακές ανάγκες της Αρχής μας.

Με εκτίμηση

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Giorgos Mouschos', written over a circular stamp or seal.

Γιώργος Μόσχος
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
για τα Δικαιώματα του Παιδιού